

ΟΜΙΛΟΣ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΩΝ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

4^ο Κριτήριο στα Αρχαία Ελληνικά (*)

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΔΙΔΑΓΜΕΝΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

- A1α. α) Λ « πράττοντες...ἄδικοι»
β) Λ « ἐν παντί δὴ συνεχεῖ...πρὸς ἡμᾶς»
γ) Σ «Οὕτω δὴ πᾶς...αἰρεῖται»

- A1β. α: 4
β: 2

B1. Ο Αριστοτέλης με το επίρρημα «οὕτω» χρησιμοποιεί αναλογία σε σχέση με όσα έχουν προαναφερθεί . Συγκεφαλαιώνει με τον συμπερασματικό σύνδεσμο «δὴ» τα προηγούμενα και εισάγει ένα συμπέρασμα, διασαφηνίζοντας τη σημασία της ηθικής πράξης και του εθισμού στην απόκτηση των ηθικών αρετών όπως στις τέχνες. *«Οὕτω δὴ καὶ ἐπὶ τῶν ἀρετῶν ἔχει»*

Ξεκινώντας λοιπόν με την αναλογική μέθοδο παρατηρεῖ τις αντιδράσεις των ανθρώπων σε τέσσερα πεδία δράσης τους στην καθημερινή ζωή, προκειμένου να καταλήξει στη θέση πως ο εθισμός από τη μικρή ηλικία είναι ο σημαντικότερος παράγοντας διαμόρφωσης της συμπεριφοράς τους. Συγκεκριμένα στον τομέα των «συναλλαγών» ανάλογα με τις σωστές ή εσφαλμένες πράξεις στις οποίες προβαίνουν οι άνθρωποι γίνονται ἄλλοι δίκαιοι και ἄλλοι ἄδικοι. *«πράττοντες γὰρ τὰ ἐν τοῖς συναλλάγμασι τοῖς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους γινόμεθα οἱ μὲν δίκαιοι οἱ δὲ ἄδικοι»* . Με τον όρο «συναλλαγές» νοούνται οι συναλλαγές, συμβόλαια, συμφωνίες, πρωτίστως οι οικονομικές. Αυτού του είδους οι σχέσεις των συμπολιτών μεταξύ τους δεν είναι για τον Σταγειρίτη ένα επιμέρους ή περιορισμένης σημασίας ζήτημα μέσα στην κοινωνία. Είναι η συγκεκριμενοποίηση της «ἀλλαγῆς», της ανταλλακτικής σχέσης μεταξύ των συμπολιτών. Και η σχέση αυτή είναι ιδρυτική και συστατική για την κοινωνία. Επιτυγχάνεται, κατεξοχήν, με τον εξισωτικό για τα προϊόντα και τις υπηρεσίες ρόλο του νομίσματος (χρήματος). Κατά προέκταση, τα συναλλάγματα είναι ένα σημαντικό πεδίο ανάπτυξης και εμφάνισης ηθικών σχέσεων που δηλώνουν και την κατεξοχήν κοινωνική διάσταση της αρετής.. Σε έναν ἄλλο τομέα συμπεριφοράς, τα «δεινά», ανάλογα με τη στάση που τηρούν οι άνθρωποι στους κινδύνους γίνονται ἄλλοι ἀνδρείοι και ἄλλοι δειλοί. *«πράττοντες δὲ τὰ ἐν τοῖς δεινοῖς καὶ ἐθιζόμενοι φοβεῖσθαι ἢ θαρρεῖν οἱ μὲν ἀνδρείοι οἱ δὲ δειλοί»* Τα «δεινά» αναφέρονται σε όλα όσα προκαλούν φόβο

(φοβερά). Ως προς το πάθος του φόβου συναντώνται οι ηθικές στάσεις (ἔξεις) της ανδρείας, της δειλίας και του θράσους (και οι αντίστοιχοι ανθρώπινοι τύποι). [: πραγματικά, ο άνθρωπος που συστηματικά τρέπεται σε φυγή μπροστά στο καθετί, γίνεται δειλός· ο άνθρωπος, από την άλλη, που δεν φοβάται τίποτε και βγαίνει να αντιμετωπίζει το καθετί, γίνεται απόκοτος]· και [: αποκτώντας σιγά σιγά τη συνήθεια να περιφρονούμε τα πράγματα που προκαλούν φόβο και να τα αντιμετωπίζουμε, γινόμαστε ανδρείοι, και όταν γίνουμε, έχουμε πια σε πολύ μεγάλο βαθμό τη δύναμη να τα αντιμετωπίζουμε – μετάφραση Δ. Λυπουρλής]. Συνεχίζοντας σε άλλο πεδίο έκφρασης της ανθρώπινης συμπεριφοράς, τις επιθυμίες, επιδεικνύοντας συνετή στάση ή άμετρο πάθος γίνονται άλλοι σώφρονες και άλλοι ακόλαστοι. « *Ὁμοίως δὲ καὶ τὰ περὶ τὰς ἐπιθυμίας ἔχει... οἷ μὲν γὰρ σώφρονες ... οἷ δ' ἀκόλαστοι γίνονται*» Οι επιθυμίες είναι βασική βιολογική και ψυχολογική λειτουργία του ανθρώπου: κυριότερες μορφές της είναι στον Αριστοτέλη η επιθυμία για τροφές και η σεξουαλική επιθυμία. Ως τέτοια η επιθυμία είναι από ηθική άποψη ουδέτερη. Η διαχείρισή της όμως, τονίζει ο φιλόσοφος, έχει μεγάλη σημασία. Άνθρωποι που δεν μπορούν καθόλου να ελέγξουν τις επιθυμίες τους χαρακτηρίζονται ακόλαστοι, ενώ στο άλλο άκρο, της παντελούς αδιαφορίας, βρίσκονται οι άναίσθητοι· στη μέση βρίσκονται οι σώφρονες, όσοι δηλαδή διατηρούν σώας τας φρένας και ελέγχουν λογικά τις επιθυμίες τους. Τέλος επικαλείται την «οργή», τη δυνατή δηλαδή επιθυμία να πάρουμε εκδίκηση για μια συμπεριφορά που εκτιμούμε ότι απαξίωσε εμάς προσωπικά ή τους οικείους μας· η απαξίωση αυτή μας προκαλεί βέβαια στενοχώρια, πόσο μάλλον όταν είναι (ή θεωρούμε πως είναι) τελείως ανάρμοστη και αδικαιολόγητη. Η οργή στρέφεται κάθε φορά ενάντια σε συγκεκριμένα πρόσωπα. Στο πάθος της οργής αντιστοιχούν οι εξής ηθικές στάσεις: όργιότης, άναίσθησία, πραότης (και οι αντίστοιχοι ανθρώπινοι τύποι). Ανάλογα λοιπόν με το πώς αντιδρούν οι άνθρωποι στην οργή, διαμορφώνουν άλλοι την ιδιότητα της πραότητας και άλλοι εκείνη της όργιότητας, της οξυθυμίας. « *Ὁμοίως δὲ ... ἔχει καὶ τὰ περὶ τὰς όργάς... οἷ δ' ἀκόλαστοι καὶ όργίλοι*»

Το γενικό συμπέρασμα στο οποίο αβίαστα καταλήγει ο Σταγειρίτης είναι πως οι ἔξεις, οι μόνιμες ιδιότητες , αποκτώνται μέσα από την επανειλημμένη εκτέλεση ομοειδών προς αυτές πράξεων. « *Καὶ ἐνὶ δὴ λόγῳ ἐκ τῶν όμοίων ἐνεργειῶν αἱ ἔξεις γίνονται*». Για τον λόγο αυτό οι άνθρωποι οφείλουν να προσδίδουν ποιότητα στις ενέργειές τους , ώστε να πακτήσουν ἔξεις πολύτιμες και επαιητές, όχι φθηνές και κατακριτέες. « *Διό δεῖ τὰς ἐνεργείας ποιᾶς ἀποδιδόναι· κατὰ γὰρ τὰς τούτων διαφορὰς ἀκολουθοῦσιν αἱ ἔξεις.*» Τίθεται επομένως αναμφισβήτητα το θέμα της ηθικοπλαστικής διαπαιδαγώγησης από μικρή ηλικία. Όπως και ο Πλάτων έτσι και ο Αριστοτέλης τονίζει τη μεγάλη σημασία της παιδείας και της αγωγής παιδιόθεν. Και καθώς ο Σταγειρίτης είναι θιασώτης της άποψης πως η αρετή είναι προϋπόθεση της ατομικής και συλλογικής ευδαιμονίας συνάγεται το συμπέρασμα πως όσο πιο νωρίς αρχίσει να ενσταλάζεται στην ψυχή των παιδιών η παιδεία τόσο πιο πολλές είναι οι ελπίδες να αποδειχτεί αυτή γόνιμη και λυσιτελής για την ιδιωτική και δημόσια ζωή. Με το σχήμα άρσης και θέσης και σε ανιούσα πορεία δίνεται εμφιατικά η παραπάνω αντίληψη. « *Οὐ μικρόν οὖν διαφέρει τὸ οὕτως ἢ οὕτως εὐθύς ἐκ νέων ἐθίζεσθαι, ἀλλὰ πάμπολυ, μᾶλλον δὲ τὸ πᾶν*».

B2.

Στα δύο κείμενα , εκείνο του Αριστοτέλη που αποτελεί και το κείμενο αναφοράς αλλά και στο παράλληλο του Πλουτάρχου, κοινός θεματικός άξονας αναδεικνύεται η σημασία του μέτρου στον προσδιορισμό της ηθικής αρετής.

Συγκεκριμένα στο κείμενο του Σταγειρίτη αρχικά γίνεται μια διάκριση του μέτρου, ήτοι της μεσότητας, σε αυτή που αφορά «τό πράγμα» και σε αυτή που αναφέρεται σε «ήμᾶς». Πρόκειται για την αντικειμενική και υποκειμενική μεσότητα που ελλείπει αυτών των όρων ο φιλόσοφος τις προσδιορίζει περιφραστικά. Η πρώτη έχει τα εξής χαρακτηριστικά: απέχει και απέχεται ίσο αριθμό μονάδων από κάθε άκρο, είναι μία και ίδια για όλα τα πράγματα και σχετίζεται με τα σταθερά αριθμητικά δεδομένα. *«Λέγω δὲ τοῦ μὲν πράγματος μέσον τὸ ἴσον ἀπέχον ἀφ' ἐκατέρου τῶν ἄκρων, ὅπερ ἐστὶν ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πᾶσιν»*, [...] *τοῦτο δὲ μέσον ἐστὶ κατὰ τὴν ἀριθμητικὴν ἀναλογίαν*». Γι' αυτό αν σε ένα τμήμα το ένα άκρο είναι στο δύο και το άλλο στο δέκα το μέσον, σταθερά και αμετακίνητα είναι το έξι.

Είναι προφανές πως αυτού του είδους η μεσότητα δεν μπορεί να προσιδιάζει στην ηθική αρετή. Αυτή ρητά σχετίζεται με την υποκειμενική μεσότητα, την «πρός ήμᾶς». Η συγκεκριμένη μεσότητα προσδιορίζεται από την τάση να μην πλησιάζει τα άκρα, δε σχετίζεται δηλαδή ούτε με την υπερβολή ούτε με την έλλειψη. *«πρὸς ἡμᾶς δὲ ὁ μήτε πλεονάζει μήτε ἐλλείπει»*. Επιπλέον δεν είναι αφοριστικά μία και ίδια για όλα τα πράγματα. *«τοῦτο δ' οὐχ ἓν, οὐδὲ ταύτὸν πᾶσιν.»*. Το παράδειγμα από τον χώρο της άθλησης καθιστά τη συλλογιστική του φιλοσόφου ξεκάθαρη. Αν δύο μνες φαγητού είναι λίγες και δέκα πολλές, αυτό σε συνεπάγεται πως οι έξι μνες είναι η ιδανική ποσότητα για κάθε αθλητή. Για έναν Μίλωνα είναι προφανώς λίγες για έναν αρχάριο πολλές. *«οὐ γὰρ εἴ τῳ δέκα μναῖ φαγεῖν πολὺ δύο δὲ ὀλίγον, ὁ ἀλείπτης ἔξ μναῖ προστάξει· ἔστι γὰρ ἴσως καὶ τοῦτο πολὺ τῷ ληψομένῳ ἢ ὀλίγον· Μίλωνι μὲν γὰρ ὀλίγον, τῷ δὲ ἀρχομένῳ τῶν γυμνασίων πολὺ.»* Έγκειται επομένως στον ειδικό να αποφασίσει, να επιλέξει συνειδητά χρησιμοποιώντας τις γνώσεις του, τη λογική του και την εμπειρία του ποιο είναι το μέτρο, η ιδανική ποσότητα φαγητού για κάθε αθλητή. Φανερός και αδιαμφισβήτητος καθίσταται ο ρόλος της λογικής διεργασίας του επαίοντος στη διασφάλιση του μέτρου του «πρός ήμᾶς». Ο Αριστοτέλης με τη συλλογιστική του ξεκαθαρίζει πως αφενός ο προσδιορισμός του μέτρου δεν αφήνεται στην κρίση του οποιουδήποτε αλλά του ειδικού και λογικού, αφετέρου πως η ηθική αρετή, περί ης ο λόγος, δεν αποτελεί μετρήσιμο είδος αλλά εξατομικευμένη συμπεριφορά καθοδηγούμενη από τις εντολές του ειδήμονος. *«Οὕτω δὴ πᾶς ἐπιστήμων τὴν ὑπερβολὴν μὲν καὶ τὴν ἔλλειψιν φεύγει, τὸ δὲ μέσον ζητεῖ καὶ τοῦθ' αἰρεῖται, μέσον δὲ οὐ τὸ τοῦ πράγματος ἀλλὰ τὸ πρὸς ἡμᾶς.»* «Ο Αριστοτέλης περισσότερο από τον Πλάτωνα λαμβάνει υπόψη του την επικαιρικότητα της ανθρώπινης συμπεριφοράς».

Στο παράλληλο κείμενο διαπιστώνονται αναλογίες με τοις θέσεις του φιλοσόφου. Συγκεκριμένα ο Πλούταρχος αναφέρει πως το ήθος μπορεί να σχετίζεται με το πάθος, το συναίσθημα, δεν πρέπει όμως αυτό να αφήνεται ανεξέλεγκτο αλλά απαιτείται η παρέμβαση του λόγου προκειμένου να οριοθετηθεί, να μην κινηθεί προς την κατεύθυνση της μιας ή της άλλης ακρότητας, της υπερβολής ή της έλλειψης. *«Το ήθος, τώρα, δημιουργεί την ορμή του πάθους, χρειάζεται, όμως, τον λόγο για να την κρατήσει στα όρια του μέτρου και να την εμποδίσει να υπερβεί ή να υπολειφθεί της κατάλληλης στιγμής. Πραγματικά, το παθητικό και άλογο κινείται άλλοτε με μεγάλη σφοδρότητα και ταχύτητα και άλλοτε πιο μαλακά και αργά απ' ό,τι απαιτεί η περίπτωση.»* Όπως και ο Αριστοτέλης, συνδέει τη μεσότητα που την καθορίζει η λογική με την ηθική, που παρεμβαίνει στις πράξεις μας και τις κατευθύνει. Το σωστό μπορεί να γίνει με έναν μόνο τρόπο ενώ το λάθος με πολλούς. Για αυτόν τον λόγο το φυσικό έργο, το αλάνθαστο, καταδεικνύει τη λογική ως το μοναδικό μέσο αποφυγής της ακρότητας, του κακού, της βίας. Καταλυτική λοιπόν η παρουσία του «λόγου έχοντος»

τμήματος της ψυχής στην επιλογή του ηθικού. Αυτή η έλλογη δύναμη του ανθρώπου είναι που τιθασεύει τα πάθη του, απομακρύνει τις ακραίες τάσεις του, καταδεικνύοντας τη μεσότητα ως τον μοναδικό ρυθμιστή της ηθικά αkéραιης συμπεριφοράς. «Έτσι, περιορίζοντας την κίνηση των παθών, η λογική εμφυτεύει στο άλογο τις ηθικές αρετές, οι οποίες είναι το μεσαίο σημείο ανάμεσα έλλειψης και υπερβολής.» Κοινή θέση και για τους δύο διανοούμενους λοιπόν η πρωτοκαθεδρία του μέτρου που καθορίζεται από τη λογική στη διαμόρφωση της ηθικής αρετής.

- B3. 1:Σ
2:Λ
3:Λ
4:Σ
5:Λ

B4.

1. Ζητήθηκε από έναν.....ΠΡΑΓΜΑΤΟΓΝΩΜΟΝΑ..... να συντάξει ένα πόρισμα για το ατύχημα, προκειμένου να διευκολυνθεί στο δικαστήριο η εκδίκαση της υπόθεσης.(πράττοντες)
2. Είχε μια διαρκή.....ΕΥΘΥΜΙΑ..... στη συνάντηση με τους παλιούς του συμμαθητές, αποτέλεσμα μάλλον και της κατανάλωσης αρκετού κρασιού(έπιθυμίας)
3. Το.....ΒΕΛΗΝΕΚΕΣ.....του λόγου του υποψήφιου δημάρχου αποδείχτηκε μικρό, καθώς δεν κατάφερε να πείσει το κοινό του όπως φάνηκε μετά το τέλος της συγκέντρωσης. (διαφέρει)
4. ΤοΣΧΕΔΙΟ.....εξορθολογισμού της διδακτέας ύλης, ώστε καθηγητές και μαθητές να επιδίδονται και σε άλλες εποικοδομητικές δράσεις, τέθηκε σε εφαρμογή από φέτος.(συνεχεί)
5. Έχω μιαΑΝΕΙΛΗΜΜΕΝΗ.....υποχρέωση αυτό το Σάββατο και δε θα μπορέσω να παραστώ στην ορκομωσία του νέου προέδρου(λαβεΐν)

Μονάδες 10

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΑΔΙΔΑΚΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Θουκυδίδου Ιστορία Β, 47-48

Γ1.

Και ενώ βρίσκονταν αυτοί (οι Λακεδαιμόνιοι) λίγες μέρες ήδη στην Αττική η ασθένεια εμφανίστηκε πρώτα στους Αθηναίους, αν και λεγόταν ότι και πιο πριν (ο λοιμός) ξέσπασε σε πολλά μέρη και γύρω στη Λήμνο και σε άλλες περιοχές, όχι όμως βέβαια τέτοιας έκτασης λοιμός ούτε αναφερόταν ότι υπήρξε κάπου τέτοιος αφανισμός ανθρώπων. Γιατί ούτε οι γιατροί ήταν αρκετοί, οι οποίοι τον πρώτο καιρό θεράπευαν αγνοώντας (καλύτερα: στα τυφλά, σε αχαρτογράφητα νερά), αλλά και οι ίδιοι προπάντων πέθαιναν όσο περισσότερο την πλησίαζαν

(την ασθένεια), ούτε κάποια άλλη ανθρώπινη τέχνη (ήταν αρκετή). Κι όσες προσευχές έκαναν στα ιερά ή όσους χρησμούς κι αν ζήτησαν στα μαντεία, όλα ήταν ανώφελα, και καθώς πέθαιναν τα παράτησαν αυτά επειδή νικήθηκαν από τη συμφορά (...) Στην πόλη των Αθηναίων εμφανίστηκε η ασθένεια ξαφνικά και πρώτα-πρώτα ενέσκηψε στους ανθρώπους στον Πειραιά.

Γ2.

Το προκείμενο απόσπασμα ανιχνεύει την πρωτοφανή για εκείνο το χρονικό διάστημα λοιμώδη νόσο που ξέσπασε στην Αθήνα μετά από το πρώτο έτος του πολέμου («διελθόντος αὐτοῦ πρώτου ἔτους τοῦ πολέμου ἐτελεύτα»), ενώ ήδη οι Πελοποννήσιοι είχαν εισβάλει στην Αττική («ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἀττικὴν»). Αρχικά, ο ιστορικός αναφέρει ότι η νόσος είχε εμφανιστεί και σε άλλα μέρη της Ελλάδας («ἐγκατασκῆψαι καὶ περὶ Λῆμνον καὶ ἐν ἄλλοις χωρίοις») αλλά όχι με την ίδια σφοδρότητα και με τόσους νεκρούς («οὐ μέντοι τοσοῦτός γε λοιμὸς οὐδὲ φθορὰ ἀνθρώπων»). Στη συνέχεια, καταγράφεται η αδυναμία των γιατρών να θεραπεύσουν τη νόσο («οὔτε ἰατροὶ ἤρκουν») μιας που και οι ίδιοι πέθαιναν στο τέλος («ἔθνησκον ὄσω καὶ μάλιστα προσῆσαν»). Ακόμη, ο Θουκυδίδης θίγει και τη δίχως αποτέλεσμα επίκληση των Αθηναίων στα θεία («ἱεροῖς ἰκέτευσαν ἢ μαντείοις»), καθώς κάθε δέηση ή προσευχή ήταν ατελέσφορη («πάντα ἀνωφελῆ ἦν»). Εξάλλου, ο Θουκυδίδης αναφέροντας ότι η ασθένεια προσέβαλε πρώτα τους Πειραιώτες («ἐν τῷ Πειραιεῖ ἤψατο τῶν ἀνθρώπων») παραθέτει και μια εικασία που εφημολογείτο τότε, ότι δηλαδή οι Πελοποννήσιοι είχαν δηλητηριάσει τις δεξαμενές νερού «οἱ Πελοποννήσιοι φάρμακα ἐσβεβλήκοιεν ἐς τὰ φρέατα»), καθώς δεν υπήρχαν βρύσες για τρεχούμενο νερό («κρῆναι γὰρ οὔπω ἦσαν»). Τέλος, ο ιστορικός διατείνεται ότι ο ίδιος καταπιάνεται με την αναλυτική περιγραφή της ασθένειας προληπτικά, μήπως στο μέλλον ξεσπούσε εκ νέου η νόσος («εἴ ποτε καὶ αὖτις ἐπιπέσοι»), ώστε να φανεί διδακτικά χρήσιμη η εξιστόρηση των γεγονότων («μάλιστα' ἂν ἔχοι τι προειδῶς μὴ ἀγνοεῖν»), ιδίως λόγω του ότι και ο ίδιος νόσησε και είδε και άλλους να νοσοῦν («αὐτὸς τε νοσήσας καὶ αὐτὸς ἰδὼν ἄλλους πάσχοντας»).

Γ3. α.

(ἤρκουν) ἄρκοῦσι(ν)

(ἔθνησκον) θανοῦνται

(προσῆσαν) προσίασι(ν)

Γ3. β.

(ἰκέτευσαν) ἰκέτευσον

(ἐχρήσαντο) χρήσαι

Γ3. γ.

(διελθόντος) διελθούσης

(πολλάς) πλείονας, πλέονας, πλείους, πλέους

(τὰ φρέατα) τὸ φρέαρ

(πόλιν) πόλι

(πάντα) πασῶν

Γ4. α.

τοῦ πολέμου: γενική διαιρετική ως ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός στον όρο «ἔτος»

θέρους: υποκείμενο στη γενική απόλυτη μετοχή «ἀρχομένου»

ὁ Ζευξιδάμου: παράθεση στον όρο «Ἀρχίδαμος»

ἀνθρώπων: γενική αντικειμενική ως ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός στον όρο «φθορά»

οὐδαμοῦ: (καθαρός) επιρρηματικός προσδιορισμός του τόπου στον όρο «γενέσθαι»

γενέσθαι: ἀναρθρο ειδικό απαρέμφατο ως αντικείμενο του προσωπικού ρήματος «ἐμνημονεύετο». Υφίσταται σχέση ταυτοπροσωπίας μεταξύ του υποκειμένου του ρήματος «ἐμνημονεύετο» και του εξαρτώμενου από αυτό απαρεμφάτου «γενέσθαι» = ὁ λοιμός & ἡ φθορά

Γ4. β.

α) Θουκυδίδης ἔλεγεν ὅτι τοιόσδε ὁ τάφος γένοιτο ἐν τῷ χειμῶνι τούτῳ

β) Θουκυδίδης ἔλεγεν τοιόνδε τὸν τάφον γενέσθαι ἐν τῷ χειμῶνι τούτῳ

- «Το παρόν κριτήριο εξέτασης συντάχθηκε από την ομάδα διδασκόντων του Τομέα **Αρχαίων** του Φροντιστηρίου **αξία** και αποτελεί πνευματική τους ιδιοκτησία. Η χρήση του εκτός Φροντιστηρίου επιτρέπεται μόνο για εκπαιδευτικούς σκοπούς. Οποιαδήποτε άλλη χρήση ή αναπαραγωγή χωρίς άδεια μπορεί να επιφέρει τις προβλεπόμενες από τον Νόμο κυρώσεις.»